

Promišljanje o predmetu:
doprinosi teorija materijalne
kulture u analizi uloge i
značenja predmeta kroz
prostor i vrijeme

Rethinking the Object:
Contribution of the Material
Culture Studies in the
Analysis of the Role and the
Importance of the Object,
through Space and Time

Duga Mavrinac

Etnografski muzej Istre
Museo etnografico dell' Istria
duga@emi.hr

UDK / UDC 069

Pregledni rad / Review paper

Primljeno / Received on: 4. 5. 2014.

Prihvaćeno / Accepted on: 5. 7. 2014.

Sažetak

Ovo je izlaganje prvenstveno teorijske prirode. Strukturirano je na način da se prvo predstave specifične okolnosti nastanka etnografskih muzeja i njihovih zbirki u Europi i SAD-u. Zatim slijedi promišljanje o ulozi takvih institucija u suvremenom svijetu i propitivanje uloge i značenja samih predmeta, točnije, građe u istima. Na kraju, zahvaljujući mnogostrukim doprinosima novijeg vala studija materijalne kulture, utvrđujemo teorijsku, ali i praktičnu, nezaobilaznost istih kako za samu kulturnu antropologiju i etnologiju tako iza smjernice, promišljanja i propitivanja vezana uz predmet i buduću obradu i analizu muzejske građe.

Ključne riječi: materijalna kultura, predmeti, etnografski muzeji, biografija predmeta, kulturna antropologija

Summary

This paper is primarily theoretical. First it shows specific circumstances of the birth of ethnographic museums and collections in Europe and the United States. Then follows the reflection on the role of such institutions in the contemporary world and questions regarding the role and importance of the objects themselves as collections inside the museum institutions. Finally, thanks to the multiple contributions of recent wave of material culture studies we conclude by insisting on the theoretical and practical importance of the analysis of objects, in Cultural Anthropology and Ethnology as well as Museology, related to the future processing and analysis of museum holdings.

Key words: material culture, objects, ethnographic museums, biographies of objects, cultural anthropology

Uvod

U proteklim desetljećima etnografski muzeji doživjeli su mnogostruke promjene i kritike, a sama prisutnost i interpretacija predmeta postala je važno teorijsko i stručno pitanje. Tekst koji slijedi sustavno će prikazati ulogu

predmeta i materijalne kulture u nastanku etnografskih muzeja u Europi i svijetu te njihovu početnu povezanost s evolucijskom paradigmom i kolonijalnom ideologijom. Potom će se ponuditi viđenje današnje uloge etnografskih muzeja te će se prikazati novi teorijski pristup predmetu i materijalnoj kulturi. Zahvaljujući novim teorijama proizašlim iz pera teoretičara materijalne kulture, a uz primjenu biografskog modela Igora Kopytoffa, uvidjet će se mnogostrukost, slojevitost i važnost nove analize i promišljanja predmeta u muzejskom kontekstu.

Uloga predmeta u nastanku etnografskih muzeja

Prema arheologu i kulturnom antropologu Victoru Buchliu, sam pojam materijalna kultura, točnije, prikupljanje predmeta i artefakata radi zaštite i svjedočanstva stupnja civilizacijskog razvoja i kulture, pojavljuje se u Engleskoj u XIX. stoljeću te je upravo zanimanje za njega odigralo ključnu ulogu u rođenju nove znanstvene discipline – antropologije, čija su se prva predavanja gotovo isključivo temeljila na predmetima i bila usmjerena na njih.¹ Međutim iza proučavanja predmeta i same materijalne kulture nalazili su se mnogo širi (ponekad i opskurniji) kulturni projekti, unutar kojih je, nastavlja isti autor, to *znanje o predmetima* postojalo kao svojevrsna „natkategorija“ koja je egzistirala s vrlo određenim i preciznim ciljem i „kulturnim poslom“ koji treba „odraditi“.² Točnije, radilo se o sistematizaciji i postavljanju hijerarhijskih odnosa među kulturama i društvima prema postavkama evolucijske teorije i paradigme. Stoga je osnivanje etnografskih muzeja diljem Europe i SAD-a, gdje su se prikupljali i izlagali predmeti, izravan rezultat kolonijalističkih interesa i ekspanzija tijekom XVIII. i XIX. stoljeća, popraćenih sistematizacijom znanja o „drugima“, tzv. „plemenitim divljacima“, uprostorno i vremenski udaljenim vaneuropskim kolonijama. Time su, opet prema Buchliu, upravo u velikim europskim i američkim muzejima prve zbirke rukotvorina u svojoj biti bile svojevrsna *objektifikacija*, tj. materijalizacija, evolucijske paradigme. Ista je imala primarnu funkciju

1 The material culture reader/ ed. by Victor Buchli. Berg, 2002. Str. 2-3.

2 Buchli, Victor. Nav. dj., str. 3.

ukazivanja na stupanj razvoja, modernizacije i sofisticiranosti pojedinih kultura i društava. Na taj način, kao prvo, stupanj razvoja i materijalna kultura postaju neodvojivo povezani te se, kao drugo, sam društveni razvoj može iščitati putem materijalne kulture, koja time postaje tzv. univerzalni pokazatelj razvitka i modernizacije³. Unutar takve jednosmjerne sheme europsko viktorijansko društvo nalazilo se na samom vrhu ljestvice, pa se na taj način stvarala gotovo prirodna pretpostavka i opravdanje za njegovu nadmoć, imperijalizam i ekspanzionističku glad. Stoga su prve zbirke i muzejski postavi osmišljeni, gotovo isključivo, s namjerom predstavljanja egzotičnog, bizarnog, znatiželjnog i dalekog. Ipak, ranije navedenom važno je nadodati kako sam zbroj pojedinih predmeta *a priori* ne tvori univerzalni sustav „materijalne kulture“, već je ona svojevrsna „natkategorija“ – kategorija koja se proučavala na fakultetima u kojima su same muzejske zbirke, poput primjerice udžbenika i stručnih napisa, služile u podučavanju. Ujedno, često su upravo muzeji bili najčešći poslodavci antropolozima i prostori u kojima su se odvijala njihova predavanja i okupljanja.⁴ No naknadno će, rođenjem britanske socijalne antropologije, primat i ekskluzivnost predmeta i muzeja u kulturnoj antropologiji zamijeniti iscrpno terensko istraživanje te pisanje i izdavanje opširnih i detaljnijih monografija. Sam pojam materijalne kulture, pa i sami predmeti, postat će simbolom duboko stigmatizirane evolucijske paradigme te će se dugi niz godina, unutar struke, sustavno i značajno zanemarivati.

Uz gore opisane, nalazimo i na drugi tip etnografskog muzeja, onaj koji se smješta unutar konteksta brze modernizacije i društvenih promjena, a temelji se na svojevrsnom melankoličnom pokretu i pokušaju spašavanja ruralnih seoskih društava koja polako nestaju pod naletima industrijalizacije i brze urbanizacije. Takav nostalgičan odnos prema prošlosti postao je temelj mnogih fondacijskih mitova industrijaliziranih nacija. U slučaju Etnografskog muzeja Istre (nadalje u tekstu EMI/MEI), koji je prošle, 2012. godine proslavio pedeset godina djelovanja, etnografska zbirka pri Narodnom muzeju Istre postat će temelj za osnivanje današnjeg Muzeja. Upravo je, kako navode službeni dokumenti, osnovni razlog za pokretanje etnografske zbirke, a kasnije i osnivanje EMI-a 1961. godine, dokazivanje

3 Isto, str. 4-19.

4 Isto, str. 7.

„hrvatstva/slavenstva“ Istre,⁵ koje odgovara, prema etnologinji Lidiji Nikočević, „ukusu vremena i trenutnoj ideologiji na vlasti“.⁶ Danas EMI/MEI brine o sveukupno nešto više od 7000 predmeta podijeljenih u deset zbirki, a to su *Gospodarstvo, Grafike, Arhitektura i oprema kuće, Proizvodnja tekstila, odjeće i obuće, odijevanje i osobni predmeti, Društvena i duhovna kultura, Migracije, Suveniri i suvremena interpretacija tradicijske kulture, Fotografije, Razglednice, čestitke i pisma, Ostavštine*.

Sljedeći postavke nacionalne etnologije, pa tako i istarske etnografije, prvi su stručnjaci i istraživači na terenu prikupljali buduću muzejsku građu fokusirajući se prvenstveno na seljačku kulturu.⁷ Njezinim dokumentiranjem i interpretiranjem ukazivalo se na posebnosti ovoga kraja. Materijalna kultura (kao rezultat odnosa čovjeka i njegova fizičkog okruženja) i nematerijalne pojavnosti, društvena kultura i duhovna kultura prikazivale su nam svakodnevni život ljudi u Istri.⁸ Takva su djelovanja bila u skladu s europskim trendovima, gdje se usporedno, primjerice u Italiji, seoski život najprije odbacio kao dokaz zaostalosti i siromaštva, da bi već u sljedećem trenutku postao idealizirani prostor koji je oprečan neautentičnom i otuđenom industrijskom i urbanom suvremenom svijetu.⁹

Započinje tako razdoblje muzealizacije predmeta koji su prvenstveno proizvod ljudskih ruku, tradicionalnog, obrtničkog i poljoprivrednog rada. Samo romantičarsko veličanje i spašavanje od zaborava odražava se na proces katalogizacije tradicijske seoske kulture koja se doživljava i prikazuje kao zatvorena i statična cjelina. Takav pristup imat će za posljedicu nedovoljnu kontekstualizaciju samih predmeta i pojavnosti te njihovih među-

5 Nikolić Đerić, T.; Orlić, I. Od terena do zbirke. // MEMOBOX: Prvih 50 godina Etnografskog muzeja Istre (popratno izdanje uz izložbu) / ed. by Tamara Nikolić Đerić. Pazin: Etnografski muzej Istre/Museo etnografico dell' Istria, 2013., str. 33.

6 Nikočević, Lidija. Uvod. // MEMOBOX: Prvih 50 godina Etnografskog muzeja Istre (popratno izdanje uz izložbu) / ed. by Tamara Nikolić Đerić. Pazin: Etnografski muzej Istre/Museo etnografico dell' Istria, 2013., str. 8.

7 Nikolić Đerić, T.; Orlić, I. Nav. dj., str. 33.

8 Buletić, Mario. Suvremeni izazovi. // MEMOBOX: Prvih 50 godina Etnografskog muzeja Istre (popratno izdanje uz izložbu) / ed. by Tamara Nikolić Đerić. Pazin: Etnografski muzej Istre/Museo etnografico dell' Istria, 2013., str. 57.

9 Usp. Celemente, Pietro; Mugnaini, Fabio. Oltre il folklore: Tradizioni popolari e antropologia nella società contemporanea. Roma: Carocci editore, 2001. (str. 1-10) i La materia del quotidiano per un'antropologia degli oggetti ordinari // ed. by Bernardi, Silvia; Fabio Dei; Pietro Meloni. Pisa: Pacini editore, 2011., str. 9.

sobnih ispreplitanja i utjecaja. No zahvaljujući kritičkom propitivanju i autorefleksiji suvremenih kulturno-antropoloških i etnoloških istraživanja, uočava se kako je kultura dinamičan proces okarakteriziran fluidnošću i promjenjivošću. Prema kustosicama Ivoni Orlić i Tamari Nikolić Đerić danas „na trodimenzionalnu i papirnatu građu etnografskih muzeja nadovezuje se i obogaćuje ju i ona nematerijalna, poput glazbe, plesa, gastronomije, pričanja priča, prenošenja vještina i znanja“,¹⁰ a sami etnolozi pokazuju mnogo veći senzibilitet i usmjerenost prema pojavama u domeni nematerijalne kulture, kao i prema širenju predmeta znanstvenog istraživanja na druge kulturne realnosti, tradicijsku kulturu u suvremenom svijetu, industrijsku baštinu i gradsku svakodnevicu, kojima obogaćujemo postojeće zbirke i/ili prikupljamo predmete za nove zbirke u skladu s trendovima i potrebama struke.¹¹ To, ukratko, znači kako je danas od posebnog značaja prikupljanje i proučavanje predmeta i pojavnosti iz domene novih tehnologija, potrošačkog društva, utjecaja globalne kulture na lokalnu ili pak (re) interpretacija tradicionalne kulture.

Zaključujemo, slijedom svega ranije navedenog, kako je prisutnost predmeta u muzejskim institucijama, svjetskim i europskim, bila znatno obilježena ideološkim predznakom. Prema Claire Harris i Michaelu O’Hanlonu, kustosima čuvenog oxfordskog Muzeja Pitt Rivers, danas je, u svjetlu suvremenih teorijskih propitivanja i autorefleksije struke, provokativno, ali realno, postala upitna opravdanost postojanja i novih otkupa predmeta i muzejske građe, ali i samih etnografskih muzeja u svijetu.¹²

Današnje značenje muzejskih predmeta?

Stoga se, zbog svega ranije navedenog, u posljednje vrijeme pojavljuju dva pitanja. Prvo je pitanje koja je opravdanost postojanja etnografskih muzeja, a drugo što mora sačinjavati njegovu građu i zbirke. Mišljenja sam kako nam u odgovorima na ta pitanja uvelike može pomoći „obnovljeni pristup

10 Nikolić Đerić, T.; Orlić, I. Nav. dj., str. 30.

11 Usp. Isto, str. 28-37.; Buletić, M. Nav. dj., str. 56-61.

12 Harris, Claire; O’Hanlon, Michael. The future of the ethnographic museum. // *Anthropology today* 29 (February 2013), str. 8.

predmetima“,¹³ koji nam dolazi iz novog vala, prvenstveno britanskih, studija materijalne kulture započelih 1986. godine objavom *The social life of things* Arjuna Appaduraia. U tom zborniku, putem različitih povijesnih i etnografskih primjera, prvenstveno se ukazuje na kulturna i društvena značenja razmjene dobara, način i značenje pridavanja vrijednosti, kroz prostor i vrijeme, različitim predmetima te način na koji ti isti predmeti posreduju i doprinose u stvaranju samih društvenih odnosa.¹⁴

Odgovor na prvo pitanje nude nam Claire Harris i Michael O’Hanlon, koji obrazlažu kako su upravo etnografski muzeji tijekom protekloga desetljeća doživjeli duboke i gotovo nevjerojatne transformacije koje su uzrokovale višestruka propitivanja vlastitog djelovanja, pa čak i značenja samih zbirki, uloge koju su institucije imale u podržavanju određenih političkih režima i odnosa spram „stvarnih“, odnosno izvornih vlasnika predmeta.¹⁵ Iako autori članka *The future of the ethnographic museum* opravdanost djelovanja u prošlosti nalaze u edukacijskoj funkciji prikazivanja drugosti, posebice u eri prije televizije, masovnih medija i interneta, zaključuju kako se ipak često negiralo samo djelovanje subjekata koji su se nalazili iza tih istih predmeta. Danas autori nalaze isključivu mogućnost prevladavanja prošlosti i nepravednosti u funkciji muzeja kao mjesta susreta i dijaloga, gdje prvobitno marginalizirane i izdvojene zajednice sada pronalaze svoj glas.¹⁶

Odgovor na drugo pitanje podjednako je težak i mnogostruk. Mario Turci, ravnatelj Muzeja *Ettore Guattelli*, upozorava nas kako muzej nije mjesto čuvanja dokaza povijesti i kulture, već svjedočanstvo ljudskosti, naracija životnih priča, biografija ljudi i zajednica koje nas okružuju. To znači da su predmeti samo tragovi, kako ih on naziva, ljudske ruke i djelovanja.¹⁷ Pitamo se znači li to da smo na neki način te iste predmete iznevjerili te ih prerano i nepravedno zakopali, odnosno zapostavili.

13 Harris, Claire; O’Hanlon, Michael. Nav. dj., str. 8.

14 Usp. *The social life of things: Commodities in cultural perspective*/ ed. by Arjun Appadurai. Cambridge University Press, 1986., str. 3-63 i Miller, Daniel. *Stuff*. Cambridge: Polity Press, 2010., str. 1-22.

15 Harris, Claire; O’Hanlon, Michael. Nav.. dj., str. 9.

16 Isto.

17 Turci, Mario. *Racconta regli altri; politiche dello sguardo e poetiche dell’orma al museo. // Quaderni di didattica museale n. 10: la ricerca antropologica al servizio dell’educazione museale* / ed. by Eloisa Gennaro. Ravenna: Provincia di Ravenna, 2009., str. 27.

Owain Rhysa, kustos muzeja *Contemporary Life – National History, Museum of St. Fagans* iz Cardiffa u Velikoj Britaniji, prilikom predavanja održanog u Puli pod nazivom „Collecting the 21st Century – A Welsh Perspective“ vraća nas korak unatrag te podsjeća da su upravo predmeti razlog kako osnivanja tako i postojanja samih muzeja. Oni su temelji i nadgradnja samih institucija koje su neodvojive od materijalnosti vlastitih zbirki. Muzeji dakle nisu groblja za predmete, nego prostor gdje predmeti postaju građa! Upravo na temelju takve osviještenosti postaje još nužnije i hitnije postaviti smjernice suvremenog otkupa i analize građe, a suvremene teorije o materijalnoj kulturi upozoravaju da ona nije ni „dosadna“ ni „bezlična“ jer su predmeti svjedočanstvo ljudskog djelovanja i važni nositelji kulturnih vrijednosti. To znači da povrh samog tehničkog i materijalnog značenja nalazimo i ono simboličko, komunikacijsko, kulturno i društveno u svim predmetima, svakodnevnim i običnim, svečanim i izvanrednim. Bez detaljne analize tih mnogostrukih značenja predmeta onemogućen nam je uvid u društvenu ulogu i utjelovljenost kulturnih kategorija u istima.¹⁸ Time materijalnost više nije neupitna empirijska realnost, već ona postaje društveni proizvod. Nakon desetljeća stagnacije i teorijske marginalizacije predmeta, zahvaljujući upornom radu Mary Douglas, Arjuna Appaduraia, Igora Kopytoffa, Pierrea Bourdieua i mnogih drugih, započinje era novih istraživanja koja se temelje na obnovljenom pogledu na predmete i materijalnu kulturu. Kulminacija tog rada dolazi s osnutkom *Material Culture Group at University College London* i istraživanjima znanstvenika poput Daniela Millera, Victora Buchila i drugih. A teorije i studije materijalne kulture nude nam platformu za promišljanje o materijalnosti i samom predmetu, njegovoj interakciji s čovjekom, ulozi u posredovanju i stvaranju društvenih odnosa te njegovu kulturnom značenju.

No teorija bez prakse nema previše smisla. Stoga će se za potrebe ovog članka ukratko predstaviti biografski model Igora Kopytoffa te ukazati na važnost primjene istog u muzejskom kontekstu.

18 Usp. Kopytoff, Igor. *The cultural biography of things: commoditization as process.* // ed. by Arjun Appadurai. *The social life of things: Commodities in cultural perspective.* Cambridge University Press, 1986., str. 64-91; Woodward, Ian. *Understanding material culture.* London: Sage Publication Ltd, 2007., str. 1-31; Bourdieu, Pierre. *La distinzione: Critica sociale del gusto.* 3. ed. Bologna: Il Mulino, 2006., str. 465-490.

Biografija predmeta

U članku *The cultural biography of things* Igor Kopytoff pristupa analizi procesa transformacije predmeta, točnije, u njegovu slučaju, ljudi, odnosno robova, u potrošačko dobro kao povijesno određenog kulturnog i kognitivnog procesa.¹⁹ Iz tog promišljanja proizlazi kako predmeti posjeduju društveni status, baš kao i ljudi, te mnoge biografije, primjerice tehničku, ekonomsku, kulturnu i društvenu, pa i onu muzejsku. Takav model pristupa predmetu ukazuje nam na mnogostrukost povijesnih trenutaka i događaja kroz koje ponekad prolazi pojedini predmet. U tom proputovanju spajaju se različite točke gledišta promatrača te sama horizontalna i vertikalna, odnosno prostorna i vremenska perspektiva. Također, biografija predmeta i ona pojedinaca spajaju se i isprepliću. Tako su primjerice pri analizi i sistematizaciji zbirke *Gospodarstvo* u EMI/MEI-u Ivona Orlić i Duga Mavrinac pokušale podijeliti i strukturirati istu prema logičkim i tematskim cjelinama. Pritom se postavilo pitanje hoće li se pri klasifikaciji i proučavanju naglasak staviti na sam način i prostor izrade predmeta (odnosno onoga tko ga je izradio) ili na način i prostor upotrebe istog (dakle komu služi, tko ga upotrebljava i za što). Ubrzo su uvidjele kako sami predmeti imaju višeslojne uloge, pa se tako primjerice tkalački stan, iako ga je izgradio stolar, nalazi u zbirci Tekstil, a ne Gospodarstvo, jer je naglasak stavljen na tkalce i njihovu proizvodnju tekstila. Usto se primjerice samim predmetima moglo pristupiti i kroz analizu različitih proizvođača i lokacija proizvodnje, smjene vlasnika i vlasništva ili potrošača istih.

Slijedom takva pristupa moguće je ispričati priču jednog predmeta primjerice isključivim prikazom različitih vlasnika i njihovih odnosa i interakcija sa samim predmetom ili pak analizom razvoja društvenog statusa određenog predmeta (kroz vrijeme i prostor) ili ideala, vjerovanja i kulturnih obilježja vezanih uz njega. Ono što je svakako bilo najvažnije jest činjenica kako su predmeti bili pokazatelji i poveznica društvene i ekonomske strukture. Također, moglo se jasno uvidjeti kako su predmeti, u prošlosti dio svakodnevnog proizvodnje i razmjene, postali izražaji seoske kulture koja se u određenom trenutku, kao kulturna vrijednost, pohranila i zaštitila kao muzejska građa. Takvim postupkom izdvajanja njihova vrijednost

¹⁹ Kopytoff, Igor. Nav. dj., str. 64.

postaje jedinstvena i nemjerljiva. Pred nama je dakle izazov bavljenja stvarima i predmetima koji su danas dio zbirke i muzejska građa, ali su nekoć bili proizvodni alati, potrošačko dobro, imovina pojedinca i sl. Stoga možemo nadodati kako je biografija predmeta isprepletena ne samo s biografijom pojedinca već i s biografijom institucija u kojima se taj isti predmet nalazi. Naša je dužnost na neki način oživjeti takve predmete kako oni ne bi bili isključivo umjetni i isprazni artefakti, već pripovjedači višestrukih priča.

Takav pristup često nam pomaže pri osvjetljavanju onog nevidljivog i neprimjetnog ili, ponekad, greškom protumačenog kao trivijalno. Na pitanje što jednu biografiju predmeta čini kulturnom, odgovor je zapis i analiza samog predmeta kao kulturno izgrađenog entiteta kojemu se pridaje kulturno značenje koje je klasificirano unutar kulturnih kategorija.²⁰ Nakon što, izdvojeni iz cjeline, predmeti postanu dio muzejske zbirke, na nama je da se potrudimo prikazati njihovu slojevitost i dati glas višestrukim pričama koje oni sadrže. Zajedno te mikrobiografije tvore jednu makrocjelinu koja nas upoznaje s raznim procesima komodifikacije, izdvojenosti, vrednovanja i klasifikacije u određene kategorije.

U svjetlu svega navedenog zaključujemo kako se kultura nalazi i u predmetima, izražava se kroz predmete, a predmeti uvijek nose, povrh ostalog, i kulturno značenje koje nam time postaje jasnije i čitljivije. Predmeti odražavaju odnose moći, ekonomsku neravnopravnost i društvene strukture. Jednom riječju, predmeti su reprezentacija društvenih odnosa. Analizom diskursa, naracija, simbola i kodova vezanih uz predmete stvaramo pretpostavke dubljeg i kvalitetnijeg rada na zbirkama te početnu točku s koje možemo krenuti ka kvalitetnijem načinu predstavljanja građe posjetiteljima. Vidimo kako se predmeti mogu mnogostruko čitati i kako su oni izravna posljedica određenog kulturnog rada. Tim više, i u budućnosti, mjesto im je i u etnografskim muzejima koji taj rad prate i bilježe. Zaštita građe nosi sa sobom veliku odgovornost te se radi o procesu koji konstantno otvara nova pitanja i promišljanja, a odgovori na njih proizvode mnogostruka značenja te nude platformu rada i dijaloga unutar struke.

20 Usp. Woodward, Ian. Nav. dj., str. 84-109.

Zaključak

U vrijeme hiperprodukcije predmeta današnja je politika otkupa mnogo teža od prijašnje, koja je bila usmjerena isključivo na spašavanje preostalih elemenata seoske kulture. Takav diskontinuitet odnosa prema materijalnoj kulturi ukazuje nam na potrebu za promjenom i redefinicijom prioriteta. Također, u suvremenom globaliziranom svijetu hiperprodukcije materijalnosti nužnost i urgentnost navedene redefinicije još je veća. To nas dovodi do pitanja same struke i njezinih odgovornosti. Zasiurno, u kontekstu etnografskih muzeja, nemoguće je prionuti na prikupljanje svakodnevnice u potpunosti, no takvo nam razmišljanje služi kao provokacija, izazov za struku i promišljanje. Analizom globalizacijskih procesa uvidjelo se kako nije na snazi toliko omraženi proces homogenizacije i nestajanja kultura, već aktivni dijalog između globalnog i lokalnog unutar kojeg se stvaraju i proizlaze nova značenja. Sama tradicijska kultura skrivena je i prilagođava se suvremenom, pa i onom naoko trivijalnom kontekstu. Svijet predmeta ostaje i dalje podložan i prepun klasifikacija. Trenutak je za nužnu i nezaobilaznu suradnju teorije i prakse, znanosti i struke. Na takvu suradnju ukazuje i Annette Weiner u slučaju Sjedinjenih Američkih Država, gdje vrlo rani interes za materijalnu kulturu, vezan uz muzejske prakse i kolekcionarstvo, nikada nije poduprla i sustavna teorijska obrada.²¹ Stoga Weiner poziva na povratak i obnavljanje interesa za predmete uz, ovaj put vrlo jak, popratni teorijski pristup. A da takva suradnja može uroditi plodom, dokažu nam primjeri mnogih muzeja, među kojima je i spomenuti muzej *Pitt Rivers* sa svojim projektom *Relational Museum* kao jedan od mnogostrukih primjera dobre suradnje teorije i muzeologije. Zaključujemo da teorije materijalne kulture mogu pozitivno utjecati na rad etnografskih muzeja i doprinijeti rješavanju brojnih nedoumica koje nam nudi suvremenost.

21 La materia del quotidiano per un'antropologia degli oggetti ordinari / ed by. Bernardi, Silvia; Fabio Dei; Pietro Meloni. Pisa, Pacini editore, 2011., str. 9.

Literatura

Bourdieu, Pierre. *La distinzione: Critica sociale del gusto*. 3. ed. Bologna: Il Mulino, 2006.

Buletić, Mario. *Suvremeni izazovi*. // MEMOBOX: Prvih 50 godina Etnografskog muzeja Istre (popratno izdanje uz izložbu) / ed. by Tamara Nikolić Đerić. Pazin: Etnografski muzej Istre/Museo etnografico dell' Istria, 2013. Str. 56-61.

Celeano, Pietro i Fabio Mugnaini. *Oltre il folklore: Tradizioni popolari e antropologia nella società contemporanea*. Roma: Carocci editore, 2001.

Dei, Fabio. *Beethoven e le mondine: Ripensare la cultura popolare*. Roma: Meltemi, 2002.

Harris, Claire; O'Hanlon, Michael. *The future of the ethnographic museum*. // *Anthropology today* 29 (February 2013), str. 8-12.

Kopytoff, Igor. *The cultural biography of things: commoditization as process*. // ed. by Arjun Appadurai. *The social life of things: Commodities in cultural perspective*: Cambridge University Press, 1986.

La materia del quotidiano per un'antropologia degli oggetti ordinari / ed by Bernardi, Silvia; Fabio Dei; Pietro Meloni. Pisa: Pacini editore, 2011.

Miller, Daniel. *Material cultures; Why some things matter*. Chicago: Chicago University Press, 1998.

Miller, Daniel. *Stuff*. Cambridge: Polity Press, 2010.

Nikočević, Lidija. *Uvod*. // MEMOBOX: Prvih 50 godina Etnografskog muzeja Istre (popratno izdanje uz izložbu) / ed. by Tamara Nikolić Đerić. Pazin: Etnografski muzej Istre/Museo etnografico dell' Istria, 2013. Str. 6-11.

Nikolić Đerić, T.; Orlić, I. *Od terena do zbirke*. // MEMOBOX: Prvih 50 godina Etnografskog muzeja Istre (popratno izdanje uz izložbu) / ed. by Tamara Nikolić Đerić. Pazin: Etnografski muzej Istre/Museo etnografico dell' Istria, 2013. Str. 29-37.

The material culture reader / ed. by Victor Buchli. Berg, 2002.

The social life of things: Commodities in cultural perspective / ed. by Arjun Appadurai. Cambridge University Press, 1986.

Turci, Mario. Racconta regli altri; politiche dello sguardo e poetiche dell'orma al museo. // Quaderni di didattica museale n. 10: la ricerca antropologica al servizio dell'educazione museale / ed. by Eloisa Gennaro. Ravenna: Provincia di Ravenna, 2009. Str. 27-30.

Woodward, Ian. Understanding material culture. London: Sage Publication Ltd, 2007.